

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 345/2012-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. októbra 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti A. P., B., zastúpenej advokátkou JUDr. V. B., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Co 34/2012-652 z 26. apríla 2012, za účasti Krajského súdu v Prešove, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. P. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Co 34/2012-652 z 26. apríla 2012 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Co 34/2012-652 z 26. apríla 2012 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d' alš i e k o n a n i e .

3. Krajský súd v Prešove j e p o v i n n ý u h r a d i ť A. P. t r o v y k o n a n i a v s u m e 404,37 € (slovom štyristoštyri eur a tridsaťsedem centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. V. B., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. júna 2012 doručená sťažnosť A. P., B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 10 Co 34/2012-652 z 26. apríla 2012 (ďalej aj „namietané uznesenie“).

Sťažovateľka bola ako žalobkyňa účastníčkou konania o ochranu osobnosti vedeného Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 120/2002. V tomto konaní sa domáhala voči obchodnej spoločnosti P., a. s., ako žalovanej v 1. rade (ďalej len „žalovaná 1“) uverejnenia ospravedlnenia v súvislosti s článkom publikovaným v nej vydávanom denníku PRAVDA 6. februára 2002 s titulkom „*Dali si postaviť miliónové byty a stále nebývajú*“. Sťažovateľka sa taktiež domáhala priznania náhrady nemajetkovej ujmy v sume 600 000 Sk.

Žalovanou v 2. rade bola v predmetnej právnej veci sťažovateľky obchodná spoločnosť P., a. s. (ďalej len „žalovaná 2“), voči ktorej ako vydavateľke denníka Prešovský korzár sa sťažovateľka taktiež domáhala uverejnenia ospravedlnenia za článok uverejnený v

tomto denníku 19. decembra 2001 s titulkom „*Klientom T., ktorí sa dostali do pozície rukojemníkov, hrozia sankcie*“, ako aj náhrady nemajetkovej ujmy v sume 400 000 Sk.

Okresný súd o žalobe sťažovateľky rozhodol rozsudkom č. k. 12 C 120/2002-499 zo 17. mája 2010 (ďalej aj „prvostupňový rozsudok“) tak, že ju zamietol a sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť žalovanej 1 trovy konania v sume 19 759,09 € a žalovanej 2 trovy konania v sume 5 436,46 €. Sťažovateľka podala proti označenému rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 10 Co/51/2010, 10 Co/52/2010 z 13. októbra 2010 tak, že odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil a zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalovaným trovy odvolacieho konania v sume 117,21 € každému z nich. Označený rozsudok krajského súdu napadla sťažovateľka sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy okrem iného z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti vo výroku o trovách konania.

Ústavný súd po čiastočnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol o nej nálezom sp. zn. IV. ÚS 348/2011 z 19. januára 2012, v ktorom vyslovil, že rozsudkom krajského súdu č. k. 10 Co/51/2010-583, 10 Co/52/2010 z 23. marca 2011 v časti, v ktorej potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 12 C 120/2002-499 zo 17. mája 2010 vo výrokoch o trovách konania, bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a zároveň tento rozsudok zrušil v potvrdzujúcej časti týkajúcej sa výrokov o trovách konania a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení označeného nálezu ústavný súd poukázal na nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu z 23. marca 2011, konkrétne v jeho časti týkajúcej sa náhrady trov konania.

Po vrátení veci na ďalšie konanie krajský súd opätovne rozhodol o veci sťažovateľky v časti týkajúcej sa trov konania, a to uznesením č. k. 10 Co 34/2012-652 z 26. apríla 2012, ktorým zmenil rozsudok prvého stupňa vo výroku o trovách konania tak, že sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť žalovanej 1 trovy konania v sume 9 699,81 € a žalovanej 2 trovy konania v sume 2 479,72 €.

Sťažovateľka tvrdí, že namietané uznesenie krajského súdu je svojvoľné. Sťažovateľka v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že krajský súd pri výpočte odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby postupoval podľa § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „nová vyhláška“), v zmysle ktorého pri spojení dvoch alebo viacerých vecí sa základná sadzba tarifnej odmeny určenej z tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou zvyšuje o polovicu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by advokátovi patrila v ostatných spojených veciach, resp. § 17 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb účinnnej do 31. decembra 2004 (ďalej len „stará vyhláška“), podľa ktorého pri spojení dvoch alebo viacerých vecí základná sadzba tarifnej odmeny, ktorá patrí vo veci s najvyššou hodnotou, zvyšuje sa o polovicu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by inak patrila v druhej veci alebo v každej z ostatných spojených vecí.

Podľa názoru sťažovateľky „v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom žalobca uplatňuje nárok na ospravedlnenie a náhradu nemajetkovej ujmy nejde o spojené veci, nakoľko sa jedná vždy iba o jednu vec, a to ochranu osobnosti. V konaní o ochranu osobnosti je predmetom konania právo na túto ochranu, inak povedané vecou je ochrana osobnosti a hodnotou tejto veci je právo na ochranu osobnosti. Tiež z dôvodovej správy k vyhláške č. 209/2009 Z. z. účinnnej od 1. 6. 2009, ktorou bola novelizovaná vyhl. č. 655/2004 Z. z. vyplýva, že vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka je tarifnou hodnotou 1000,- eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy a 2000,- eur, ak ide o návrh obsahujúci aj náhradu nemajetkovej ujmy. Po 1. 6. 2009 je vo veci ochrany osobnosti suma 2000,- eur tarifnou hodnotou, ak v návrhu navrhovateľ uplatňuje nárok na ospravedlnenie a nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Krajský súd však aj odmenu za úkony vykonané po 1. 6. 2009 svojvoľne a v rozpore s právnou úpravou účinnou od 1. 6. 2009 navyšoval tak, že ak sťažovateľka v návrhu na začatie konania uplatnila dva nároky, a to nárok na ospravedlnenie a nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, kde tarifnou hodnotou je 2000,- eur, ide o spojené veci. Na základe toho potom určil odmenu za jeden úkon právnej služby po 1. 6. 2009 vo výške 122,- eur, a to ako súčet sumy 91,29 eur –

odmena za zastupovanie vo veci náhrady nemajetkovej ujmy vychádzajúc z tarifnej hodnoty 2000,- eur a sumy 30,71 eur – odmena za zastupovanie vo veci ospravedlnenia vychádzajúc z tarifnej hodnoty 1 000,- eur.“

Sťažovateľka zastáva názor, že za ústavne konformný výklad príslušných ustanovení vyhlášky, resp. starej vyhlášky v konaní o ochranu osobnosti možno považovať len taký výklad, v zmysle ktorého v konaní o ochranu osobnosti je predmetom konania právo na ochranu osobnosti, ktorého hodnotu nemožno vyjadriť v peniazoch, a požadované ospravedlnenie a náhrada nemajetkovej ujmy sú len prostriedkami ochrany pre prípad autoritatívneho zistenia neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti. V nadväznosti na uvedenú argumentáciu sťažovateľka konštatuje, že *„Bez zásahu ústavného súdu bude... zbavená majetku v hodnote viac ako 12 000,- eur, hoci žalovaní majú nárok na náhradu trov konania v nižšej výške.“*

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Co/34/2012-652 zo dňa 26. 4. 2012 porušené bolo.

2. Ústavný súd zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Co/34/2012-652 zo dňa 26. 4. 2012 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľke A. P. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 5 000,- eur, ktoré je Krajský súd v Prešove povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 269,58 eur do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právnej zástupkyne...“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 345/2012-8 z 3. júla 2012 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľky a predseda kolégia krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľky a predsedu kolégia krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda kolégia krajského súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr 10115/2012 z 20. júla 2012 uviedol, že sťažnosť považuje za nedôvodnú. Poukázal na skutočnosť, že z rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vyplýva, že presné stanovenie výšky nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je závislé od úvahy súdu, a preto až súdom prisúdená výška plnenia bude braná za základ pre výpočet jednotlivých trov konania vrátane tarifnej hodnoty pre určenie základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v prípade, že účastník je zastúpený advokátom, lebo až vtedy je známa hodnota sporu. V nadväznosti na tento právny názor predseda kolégia krajského súdu poukazuje na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 3/2006 z 30. januára 2007 a sp. zn. 5 M Cdo 7/2010 z 23. februára 2011 a tvrdí, že vo veci, v ktorej nebolo prisúdené žiadne plnenie z dôvodu zamietnutia žaloby, treba pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vychádzať z § 13 ods. 6 starej vyhlášky, podľa ktorého základnou sadzbou tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna desatina výpočtového základu, a z § 11 ods. 1 novej vyhlášky, podľa ktorého základnou sadzbou tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina

výpočtového základu. V tejto súvislosti predseda kolégia krajského súdu poukazuje na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Cdo 1/2008, 2 M Cdo 11/2008 a uvádza, že *„Správnosť takejto interpretácie v podstate potvrdila aj zmena právnej úpravy vykonaná vyhláškou č. 209/2009 Z. z. účinnou od 1. 6. 2009, ktorá vo veciach ochrany osobnosti určila hodnotu veci pevnou sumou.“*

V ďalšej časti svojho vyjadrenia predseda kolégia krajského súdu podrobne rozpisuje, akú sadzbu tarifnej odmeny v zmysle § 13 ods. 6 starej vyhlášky, resp. § 11 ods. 1 novej vyhlášky krajský súd v danom prípade za úkony právnej služby vykonané v rokoch 2002 až 2012 použil, pričom uvádza, že v dôsledku v žalobe uplatnených dvoch nárokov aplikoval ustanovenie § 17 ods. 4 starej vyhlášky, resp. § 13 ods. 3 novej vyhlášky o spojení dvoch vecí. Zároveň poukazuje na novelizáciu novej vyhlášky vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 209/2009 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ktorá nadobudla účinnosť 1. júna 2009 a podľa ktorej v zmysle § 10 ods. 8 vo veciach ochrany osobnosti... *„... od 1. 6. 2009 patrí advokátovi vo veci ochrany osobnosti s nárokom náhrady nemajetkovej ujmy (tarifná hodnota 2.000,- eur) za jeden úkon právnej služby tarifná odmena vo výške 91,29 eur, zvýšená o 1/2 základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by mu patrila v spojenej veci (ochrana osobnosti s nárokom uverejnenia ospravedlnenia – tarifná hodnota 1.000,- eur) t. j. o 30,71 eur, čo v súhrne predstavuje 122,- eur za jeden úkon právnej pomoci“*.

Predseda kolégia krajského súdu vo svojom vyjadrení ďalej podrobne rozpisuje, za ktoré konkrétne úkony právnej služby vykonané advokátmi priznal účastníkom náhradu trov v konkrétne stanovenej výške. Predseda kolégia krajského súdu tvrdí, že pri rozhodovaní o návrhoch právnych zástupcov na priznanie odmeny a náhrady hotových výdavkov sa krajský súd riadil príslušnými právnymi normami a pri svojich právnych úvahách mal na zreteli aj právne názory najvyššieho súdu vyslovené v jeho rozhodnutiach, na ktoré poukazuje vo svojom vyjadrení.

Sťažovateľka vo svojom stanovisku z 9. augusta 2012 v reakcii na vyjadrenie predsedu kolégia krajského súdu zdôrazňuje, že svoju sťažnosť podala z dôvodu, že krajský súd na jej právnu vec nesprávne aplikoval § 17 ods. 4 starej vyhlášky, resp. § 13 ods. 3 novej vyhlášky, ktoré sa týkajú spojenia dvoch vecí. Pokiaľ teda predseda kolégia krajského súdu poukazuje vo svojom vyjadrení na judikatúru najvyššieho súdu, z tejto „*nevyplýva, že v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom sa žalobca domáha ospravedlnenia a náhrady nemajetkovej ujmy, ide o spojené veci. Z tejto judikatúry vyplýva iba to, že v prípade, ak súd vyhovie žalobe celkom alebo sčasti, základná sadzba tarifnej odmeny advokáta sa má vypočítať z výšky súdom priznaného, a nie požadovaného plnenia.*“. Sťažovateľka vo svojom stanovisku zotrváva na argumentácii uvedenej v sťažnosti, podľa ktorej v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom žalobca uplatňuje nárok na ospravedlnenie a náhradu nemajetkovej ujmy, nejde o spojené veci. Podľa jej tvrdenia ide v takýchto prípadoch vždy iba o jednu vec, a to ochranu osobnosti. V danom prípade, podľa presvedčenia sťažovateľky, mali sudy pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny vychádzať iba z ustanovenia § 13 ods. 6 starej vyhlášky, § 11 ods. 1 novej vyhlášky, resp. pri úkonoch uskutočnených od 1. júna 2009 z § 10 ods. 8 novej vyhlášky. Iba takýto výklad je podľa názoru sťažovateľky správny a ústavne konformný.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa predovšetkým domáha, aby ústavný súd vyslovil, že namietaným uznesením krajského súdu došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Krajský súd týmto uznesením zmenil výroky odvolaním napadnutého rozsudku okresného súdu v časti týkajúcej sa povinnosti sťažovateľky nahradiť žalovaným trovy konania. V prípade oboch žalovaných krajský súd

zaviazal sťažovateľku na náhradu trov konania v nižšej výške než okresný súd vo svojom rozsudku zo 17. mája 2010 (okresný súd priznal žalovanej 1 náhradu trov konania v celkovej sume 19 759,09 € a krajský súd 9 699,81 € a žalovanej 2 okresný súd priznal náhradu trov konania v celkovej sume 5 435,46 € a krajský súd 2 479,72 €).

Kľúčová námietka sťažovateľky spočíva v tom, že v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom žalobca uplatňuje nárok na ospravedlnenie a náhradu nemajetkovej ujmy, nejde o spojené veci. Podľa jej tvrdenia ide vždy iba o jednu vec, a to ochranu osobnosti, a z tohto dôvodu nemožno na takúto vec aplikovať ustanovenia § 17 ods. 4 starej vyhlášky, resp. § 13 ods. 3 novej vyhlášky o spojení vecí.

Podľa § 13 ods. 6 starej vyhlášky ak nemožno hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch alebo ak ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami, základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna desatina výpočtového základu.

Podľa § 11 ods. 1 novej vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch alebo ak ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

Podľa § 17 ods. 4 starej vyhlášky pri spojení dvoch alebo viacerých vecí základná sadzba tarifnej odmeny, ktorá patrí vo veci s najvyššou hodnotou, zvyšuje sa o polovicu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by inak patrila v druhej veci alebo v každej z ostatných spojených vecí.

Podľa § 13 ods. 3 novej vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

Podľa § 10 ods. 8 novej vyhlášky vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného

vlastníctva je tarifnou hodnotou 1 000 eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, a 2 000 eur, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy.

Ústavný súd preskúmal rozhodnutia najvyššieho súdu, na ktoré poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti predsedu kolégia krajského súdu. V rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Cdo 1/2008 z 23. apríla 2008 sa okrem iného uvádza: „*Pri uplatnení nároku na zvýšenie náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. musí navrhovateľ v návrhu na začatie konania uviesť požadovanú výšku. Z povahy tohto nároku však vyplýva, že presné stanovenie výšky plnenia je závislé vždy od úvahy súdu. Je preto spravodlivé, aby až súdom prisúdená výška plnenia (nie navrhovateľom v návrhu uplatnená) bola braná za základ pre výpočet jednotlivých trov konania vrátane tarifnej hodnoty pre určenie základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v prípade, že účastník je zastúpený advokátom, lebo až vtedy je známa hodnota sporu. Navyiac ak v takejto veci má rozhodnutie súdu povahu konštitutívneho rozhodnutia (až O. právoplatnosťou vzniká právo na plnenie) a účastník poškodený na zdraví nemá inú možnosť len domáhať sa priznania zvýšenia náhrady podaním návrhu na súd. Tento záver vyplýva z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. januára 2007 sp. zn. 2 M Cdo 3/2006, a dovolací súd nemal dôvod v prejednávanej veci sa od O. odchýliť.“*

V rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 11/2008 z 30. júna 2009 sa najmä uvádza: „*Pri uplatnení nároku na mimoriadne zvýšenie náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. musí navrhovateľ v návrhu na začatie konania uviesť jeho požadovanú výšku. Z povahy tohto nároku však vyplýva, že presné stanovenie výšky plnenia je závislé vždy od úvahy súdu. Je preto spravodlivé, aby až súdom prisúdená výška plnenia (nie navrhovateľom v návrhu uplatnená) bola braná za základ pre výpočet jednotlivých trov konania vrátane tarifnej hodnoty pre určenie základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v prípade, že účastník je zastúpený advokátom, lebo až vtedy je známa hodnota sporu. Navyiac ak v takejto veci má rozhodnutie súdu povahu konštitutívneho rozhodnutia (až jeho právoplatnosťou vzniká právo na plnenie) a účastník poškodený na zdraví nemá inú možnosť len domáhať sa priznania*

zvýšenia náhrady podaním návrhu na súd. Tento záver napokon vyplýva i z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. januára 2007 sp. zn. 2 M Cdo 3/2006 a dovolací súd nemal dôvod v prejednávanej veci sa od neho odchýliť. Potom vo veci, kde nebolo prisúdené žiadne plnenie z dôvodu zamietnutia návrhu (ako je to v danej veci), teda kde nie je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch, treba pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vychádzať z § 13 ods. 6 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., podľa ktorého základnou sadzbou tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna desatina výpočtového základu a § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., podľa ktorého základnou sadzbou tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Cdo 1/2008).“

V rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 7/2010 z 23. februára 2011 sa okrem iného uvádza: *„V danej veci sa žalobca domáhal ochrany svojej osobnosti a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri uplatnení nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je žalobca povinný v návrhu na začatie konania uviesť jeho požadovanú výšku. Z povahy tohto nároku však vyplýva, že presné stanovenie výšky plnenia je závislé vždy od úvahy súdu. Je preto spravodlivé, aby až súdom prisúdená výška plnenia (nie žalobcom v návrhu uplatnená) bola braná za základ pre výpočet jednotlivých trov konania, vrátane tarifnej hodnoty pre určenie základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v prípade, že účastník je zastúpený advokátom, lebo až vtedy je známa hodnota sporu. Tento záver napokon vyplýva i z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. januára 2007 sp. zn. 2 M Cdo 3/2006 a dovolací súd nemal dôvod v prejednávanej veci sa od neho odchýliť.“*

Rovnaké právne názory možno vyvodiť aj z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 3/2006 z 30. januára 2007, na ktoré už spomínané rozhodnutia najvyššieho súdu odkazujú.

Ústavný súd vychádzajúc z citovaných častí uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu v zhode s argumentáciou sťažovateľky obsiahnutou v jej stanovisku k vyjadreniu predsedu

kolégia krajského súdu konštatuje, že tieto rozhodnutia najvyššieho súdu sa nezaoberajú kľúčovým právnym problémom nastoleným sťažnosťou sťažovateľky, t. j. otázkou spojenia dvoch vecí v prípade konania o žalobe o ochranu osobnosti, v ktorej sa uplatňuje tak nárok na ospravedlnenie, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (resp. v konaní, v ktorom sa uplatňuje nárok na náhradu bolesti, ako aj nárok za sťaženie spoločenského uplatnenia.). Za daných okolností je obrana krajského súdu spočívajúca v poukazovaní na už uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu z hľadiska posúdenia kľúčovej námietky sťažovateľky v danom prípade irelevantná.

Naopak, za relevantné vo veci sťažovateľky ústavný súd považuje iné rozhodnutia najvyššieho súdu. Ústavný súd poukazuje v prvom rade na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 7/2010 z 26. januára 2011, v ktorom sa okrem iného uvádza: „*Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora bolo opodstatnené aj pokiaľ išlo o dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom v otázke určenia odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby v predmetnej veci v časti nároku o ochranu osobnosti. Dovolací súd sa stotožňuje s názorom generálneho prokurátora, že v konaní o ochranu osobnosti pre určenie hodnoty veci, od ktorej sa odvíja základná sadzba tarifnej odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby, nie je rozhodujúca výška požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (predstavujúca len jednu z foriem - právnych prostriedkov ochrany tohto práva). Rozhodujúca je hodnota osobnostných práv, o ochranu ktorých v konaní ide. Keďže hodnotu týchto práv nemožno vyjadriť v peniazoch, bolo potrebné základnú sadzbu tarifnej odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby určiť podľa § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení do 31. 5. 2009 (v znení platnom v čase vykonania úkonov právnej služby), t. j. ako jednu trinástinu výpočtového základu. Tento výklad rešpektuje osobitný charakter konania o ochranu osobnosti, primeranosť výšky odmeny ako aj skutočnosť, že rozsah náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je výsledkom voľnej úvahy súdu. Správnosť takejto interpretácie v podstate potvrdila aj zmena právnej úpravy vykonaná vyhláškou č. 209/2009 Z. z. účinnou od 1. 6. 2009, ktorá vo veciach ochrany osobnosti určila hodnotu veci pevnou sumou.*“

Ústavný súd poukazuje tiež na uznesenie najvyššieho súdu vydané v rámci dovolacieho konania vedeného pod sp. zn. 1 Cdo 56/2010, v ktorom najvyšší súd rozhodoval o dovolaní podanom žalobkyňou proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 9/2007 z 18. februára 2010 v časti týkajúcej sa trov konania. V tejto právnej veci sa žalobkyňa domáhala v rámci konania o ochranu osobnosti tak ospravedlnenia, ako aj náhrady nemajetkovej ujmy. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Cdo 56/2010 z 28. mája 2010 dovolanie žalobkyne s poukazom na ustanovenie § 239 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) ako neprípustné odmietol a vo svojom rozhodnutí, pokiaľ ide o trovy dovolacieho konania, na náhradu ktorých zaviazal neúspešnú žalobkyňu, uviedol, že *«V konkrétnej veci ide o spor o ochranu osobnosti (§ 13 Občianskeho zákonníka); imateriálne hodnoty ľudskej osobnosti (napríklad meno, česť, dôstojnosť, súkromie) predstavujú hodnoty, ktoré vyjadriť v peniazoch nie je možné, a proti neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti môže dotknutá osoba uplatniť primerané právne prostriedky [oprávnená osoba sa môže napríklad domáhať, aby sa od neoprávnených zásahov upustilo, domáhať sa zdržania neoprávnených zásahov (zdržovacia žaloba), prípadne aby sa odstránili následky neoprávnených zásahov (reštitučná žaloba); môže tiež žiadať poskytnutie primeraného zadostučinenie (satisfakčná žaloba)].*

Podľa dovolacieho súdu základná sadzba tarifnej odmeny v spore o ochranu osobnosti od 1. júna 2009 (od účinnosti vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky zo 14. mája 2009 č. 209/2009 Z. z.) sa stanoví so zreteľom na tento druh veci, berúc zreteľ na to, že s účinnosťou od uvedeného dátumu citovanou novelou doplnil sa pôvodný § 10 vyhlášky odsekom 8, ktorý znie:

„Vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva je tarifnou hodnotou 1000 eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, a 2000 eur, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy.

Na uvedenej skutočnosti, že sadzba tarifnej odmeny sa odvíja od druhu veci, ktorým je v danom prípade vec ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, kde sa žiadala náhrada nemajetkovej ujmy (§ 10 ods. 8 vyhlášky), sa nič nezmenilo tým, že predmetom dovolacieho konania nebola vlastná ochrana osobnosti, ale iba rozhodnutie odvolacieho

súdu o trovách konania o ochranu osobnosti.». Z citovanej časti označeného uznesenia najvyššieho súdu zjavne vyplýva, že najvyšší súd pri určení náhrady trov dovolacieho konania vychádzal z § 10 ods. 8 novej vyhlášky, a teda neuplatnil ustanovenia vyhlášky o spojení dvoch vecí, a to aj napriek tomu, že v rámci konania o ochranu osobnosti bol uplatnený tak nárok na ospravedlnenie, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy.

S poukazom na dosiaľ uvedené ústavný súd považoval za potrebné zdôrazniť, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Ústavný súd tiež pripomína, že v zásade nie je oprávnený podávať výklad zákonov, resp. právnych predpisov nižšej právnej sily (to je zverené všeobecným súdom pri ich aplikácii), pričom nepovažuje za potrebné ani v tejto veci zaujať k právnemu problému nastolenému v sťažnosti sťažovateľky meritórny záver svojím výkladom, ktorým by nahradil výklad všeobecného súdu. Zároveň však považuje za potrebné zdôrazniť, že v posudzovanej veci krajský súd v namietanom uznesení ani vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 20. júla 2012 ústavne akceptovateľným spôsobom nevysvetlil, prečo v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom sa sťažovateľka domáhala tak ospravedlnenia, ako aj náhrady

nemajetkovej ujmy, dospel k záveru, že v tejto veci ide o spojenie dvoch vecí, ktoré má za následok zvýšenie tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Odvolávanie sa na judikatúru najvyššieho súdu citovanú vo vyjadrení predsedu kolégia krajského súdu z 20. júla 2012 je, ako už bolo uvedené, v danom prípade irelevantné, keďže táto sa kľúčovej námietky sťažovateľky netýka a s touto nesúvisí.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02). Ústavne súladný výklad zákonov týkajúcich sa rozhodovacej činnosti súdov predstavuje neoddeliteľnú súčasť ich rozhodovacej činnosti a ako taký jedine zodpovedá základnému právu každého na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (I. ÚS 24/00).

Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre zdôrazňuje (napr. III. ÚS 209/04), že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia,

ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (pozri napr. III. ÚS 209/04).

Aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

V posudzovanej veci krajský súd v odôvodnení namietaného uznesenia nedal z ústavného hľadiska uspokojivú odpoveď na kľúčovú otázku nastolenú sťažovateľkou, prečo (z akých dôvodov) dospel v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom sa uplatňuje tak nárok na ospravedlnenie, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, k právnemu záveru, že ide o spojenie dvoch vecí, čo by mohlo odôvodňovať pri rozhodovaní o trovách konania aplikáciu § 17 ods. 4 starej vyhlášky, resp. § 13 ods. 3 novej vyhlášky (ktoré v namietanom uznesení krajský súd aj aplikoval, pozn.). Z uvedeného dôvodu ústavný súd považuje namietané uznesenie z ústavného hľadiska za neakceptovateľné a neudržateľné.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že uznesením krajského súdu č. k. 10 Co 34/2012-652 z 26. apríla 2012 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší...

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že uznesením krajského súdu č. k. 10 Co 34/2012-652 z 26. apríla 2012 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľky aj vrátiť vec v zmysle § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Po zrušení namietaného uznesenia a vrátení veci na ďalšie konanie bude krajský súd povinný opätovne rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky, pričom bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Krajský súd bude predovšetkým povinný, s prihliadnutím na závery vyjadrené najmä v časti II tohto nálezu, ktoré vychádzajú z na vec sťažovateľky aplikovateľnej judikatúry najvyššieho súdu, vysporiadať sa ústavne akceptovateľným spôsobom s otázkou, či v danom prípade prichádza pri rozhodovaní o trovách konania do úvahy aplikácia § 17 ods. 4 starej vyhlášky, resp. § 13 ods. 3 novej vyhlášky, t. j. či v konaní o ochranu osobnosti, v ktorom sa uplatňuje tak nárok na ospravedlnenie, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, možno uvažovať o spojení dvoch vecí.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľka sa domáhala priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € s poukazom na to, že krajský súd v nej svojím svojvoľným rozhodovaním vyvoláva „pocity krivdy a zúfalstva“.

Posudzujúc žiadosť sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd dospel k záveru, že v jej prípade bude na efektívnu ochranu jej ústavou garantovaných práv postačovať skutočnosť, že ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a zároveň namietané uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a preto v tejto časti sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. V. B. Ústavný súd pri priznaní náhrady trov právneho zastúpenia vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2011, ktorá bola 763 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2012. Náhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti, stanovisko z 9. augusta 2012) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) novej vyhlášky, a to každý úkon po 127,16 €, t. j. spolu 381,48 €, čo spolu s režijným paušálom trikrát po 7,63 € (§ 16 ods. 3 novej vyhlášky) predstavuje sumu 404,37 €. Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky [§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP (bod 3 výroku tohto nálezu)].

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2012